

2 Korin

Nəkwəkwə yame ror kɪraru kɪn yame Pol rɪmɪrai ramvən kɪmi niməhuak apa Korin

Nəgkiarien kwəkwə kape nəkwəkwə e 2 Korin

?Pa rɪmɪrai nəkwəkwə e? Aposol Pol rɪmɪrai nəkwəkwə e.

?Rɪmɪrai ramvən kɪmi nɪpa? Rɪmɪrai ramvən kɪmi nəməhuak mɪnə apa Korin, mɪne nəməhuak mɪnə apa provins a Akaea.

?Nɪmraghien rɪmhawor pən iran mɪne ye nɪpɪg rɪmɪrai? Pol ruɪrai ta nəkwəkwə kɪsɪsər mher-pən kɪn kɪmi niməhuak apa Korin. In e nəkwəkwə yame ror kuas kɪn. Məɾɪg nəkwəkwə yame ror kɪrɪkɪanə kɪn, mɪne nəkwəkwə yame ror kɪsɪsər kɪn, irɪu kɪrarkək; keinein mə irɪu pukaa. ? Kwərəmətɪt ta uə? Nəkwəkwə yame ror kɪraru kɪn, kamni kɪmə 1 Korin. Kɪni nəkwəkwə a raməgkiar skai kɪmi əɾɪə, mə tukrɪni-əhu norien has mɪnə kapəɾɪə, kɪni in ramhajoun mɪn əɾɪə kɪn narɪmnar pɪsɪn mɪnə tɪksɪn. Iɾɪə khapsaah ye niməhuak kasəri-pən nəɾɪgɪen kape Pol yame rɪmɪrai ye nəkwəkwə e 1 Korin. Məɾɪg irɪə mɪnə tɪksɪn aɪkɪn, kamhani mə Pol, pəh nien mə in yemehuə kɪrɪk; kɪni rɪpəh nəmhenien mə in tukrəvhag kɪmi əɾɪə. Kɪni irɪə kamhani mə in ramor əmə wok kafan tuk nɪvəhyen mane.

?Rɪmɪrai nəkwəkwə e tuk naha? Pol rɪmɪrai nəkwəkwə e mamhajoun mə in aposol kɪrɪk, kɪni

Kughen rimiwəhshi-pən wok e kimin, kini ratuaturk əmə mə in tukrəwahaag məkneikin kimi əriə. Kini in morkeikei mə tukrini-əhu nəmhajoun eikuə yamə mine kasarə apa Korin. Kini mamaiyoh nəməhuak minə Korin mə tuksasitu mhavəhshi-pən mane kirik yame tukrasitu kin ye niməhuak apa Jerusalem məvigin narmamə meinai sweiwei ramuh əriə.

Pol ramokrən huvə irəriə

¹ Yo Pol, yame Kughen rimirpen yo mə yo aposol kirik kape Yesu Kristo, yakarərai nəkwəkwə e kimru piautawə Timoti. Nəkwəkwə e raurə kimi əmiə, niməhuak kape Kughen apa Korin mine narmamə minə fam kape Kughen apa Provins a Akaea. ² Pəh Kughen Rimtawə mine Yesu Kristo Yermaru kapətawə, tukwautə-pre kin nihuvəyən mine nəmərinuyən kimi əmiə.

Kughen raməgkiar vivi kimi narmamə yamə mine kisarə ye nipig əutən

³ Pəh khani vi vi Kughen e in Rim Yermaru kapətawə Yesu Kristo. In Tatə yame rikin rehuə tuk narmamə, mine In Kughen yame in nuknei norien kape nəgkiar-vivi-yen kimi narmamə. ⁴ In raməgkiar vi vi kimi ətawə ye nipig əutən minə fam kapətawə, mə kitawə tukharkun nəgkiar-vivi-yen kimi narmamə ye nipig əutən pisin pisin minə yamə mine kamharəpikin. Kitawə tuksəgkiar vi vi kimi əriə rəmhen kin yame Kughen In ramor kimi ətawə. ⁵ Nəmhəyən yame Kristo rimnərig, nəmhəyən kirikianə yame kitawə kasərig ai

taktakun. Kini ye norien kirikianə əmə min, kitawə kasofugin-pən ye Kristo, Kughen raməgkiar vi vi kimi ətawə, kini norien a ramehuə mamvən min tuk narmamə. ⁶ Nipig kimawə yaksərig nəmhəyen ramuə tuk əmawə nipig yakamhani-ərhav nəvsaoyen huvə, kini nəvsaoyen huvə a rafəhsi-haktə nərigien kapəmiə mavəh mīragh əmiə. Nipig Kughen raməgkiar vi vi kimi əmawə, ramor mə kimawə jakharkun nəgkiar vi viyen kimi əmiə. Kwənkwai norien a ramkuə ye nīmraghien kapətawə, kini nipig nakasarə ye nipig ətən rəmhen əmə kin yame kimawə yimnisarə iran, ramasitu irəmiə mə takamharpin əmə ye nərər-tim-timien. ⁷ Kimawə yaksərəhu-pən tim tim nərigien kapəməwə ye Kughen mə kimə taksərər tim tim. Meinai kitawə fam kisarə əmə ye narəyen kirikianə, kimə taksarə ye nəmhəyen rəmhen kin yame kimawə yakasarə iran. Kini Kughen raməgkiar vi vi kimi əmiə rəmhen kin yame raməgkiar vi vi kimi əmawə.

⁸ Piak minə mine nowinik minə, yaksorkeikei mə takharkun huvə nipig ətən yamə minə yimnisarə iran apa provins a Tarki. Nahasien ehue minə kimnhauə tuk əmawə, rapita nəsaninien kapəməwə, mamor rikimawə raməsik mə to yakhapəh nhamraghien. ⁹ Nəfrakisien, kimawə yimisərig mə kineighan-pən ta kin əmawə mə jakhamhə. Mərig nipig ətən minə a kimnhauə mə jakhapəh nisətəgtə-atukien irəməwə, mə jaksətəgtə əmə ye Kughen yame ramor narmamə yamə mine kimnhamhə khamragh min. ¹⁰ Ipakə

əmə yakhamhə, mərig Kughen rīmivəh mīragh əmawə. In rirkun nivəhsi-tayen nīpig əutən minə a tuk əmawə. Kini yakasərəhu-pən nərigien kapəmawə iran mə tukrivəhsi-ta nīpig əutən minə a tuk əmawə. ¹¹ Kini In mamor əfrakis məknakin nīpig naksəhuak tuk əmawə. Narmamə khapsaah tuksəgnəgin Kughen tuk narimnar huvə yamə mine In ramor kimi əmawə, meinai kimiə nakhapsaah nakasəhuak tuk əmawə.

Narmamə kimnhani hah Pol, mərig in ramni-ərhav mə kafan norien rhuvə

¹² Nar kirik yame rikimawə ramagien tukun. Ye norien yame yakasor kimi narmamə apnapig minə ye tokrei tanə, mine kimi əmiə, yakasor ye swatuk yame Kughen ramhajoun. Norien kapəmawə ratuatuk əmə, maməmīr əmə ikin rakhak ikin. Kini taktəkun e, ye nərigien kapəmawə, yakasərig mə yakhapəh nisorien nar kirik yame rahas. Pəh nien mə norien kapəmawə ratuatuk məknakin meinai yakhavəh nirkunien kape narmamə, mərig mə Kughen ramasitu irəmawə yerkin agien. ¹³⁻¹⁴ Yakamhani məkneikin meinai yimnhapəh nharai-pənien nəgkarien kirik yame riskai tuk nəvhekinien uə tuk nirkunien nīpran. Taktəkun ai nakwənharkun kəskəh nərigien kapəmawə, mərig yakorkeikei mə takhauə mharkun fam. Kini ye norien a, ye nīpig Yesu Yermaru tukruə min iran, kimiə taksagien tuk əmawə rəmhen kin yame kimawə jaksagien tuk əmiə.

Pol rimmnarar ye narigien kafan tuk nariwækien kafan

15-16 Yakharkun mə rikimiə ragien tuk əmawə, rikik rimmnaməsik mə nipiğ yakmavən Masedonia, jakəkupən murə məm əmiə, kini nipiğ yakamtərhav Masedonia, rikik rimmnaməsik mə jakrerig-pre min məm əmiə. Ror məkneikin mə takhavəh nihuvəyen mikiraru. Kini ai, rikik rimmnaməsik mə taksasitu irak misher-pən kin yo apa ye provins a Judia. ¹⁷ Apa kupan, yakmə jakurə məm əmiə. Kini ai yimmnarar ye narigien kafak ye nikarin kape nariwækien kafak. ?Kini nakhamə ta mə yakaməgkiar apnapig əmə ye nariwækien kafak uə? Nikam. Narigien kafak riphəh nisis-pənien tuk norien kape tokrei tanə, rəmhen kin yame narmamə kaseighan kin nar kirik mamhani hah min ye nipiğ kirikianə. ¹⁸ Kughen raməfrakis nipiğ m-fam; kini yakamhakwasig kin norien kafan nipiğ yaksəgkiar kimi əmiə. Yakhapəh nisorpirh-pirh-ien nəgkiarien mir e “Əwəh” mine “Nikam” ye nipiğ kirikianə. ¹⁹ Kimasir Saelas* mine Timoti yimirhurə mirhini-ərhav-pre Ji Kughen e Yesu Kristo tuk əmiə, kini In to riphəh niniyen “Əwəh” mine “Nikam” ye nipiğ kirikianə. Nikam. Nipiğ mifam, nəgkiarien kafan kirikianə əmə. ²⁰ Ror məkneikin meinai nar apnapig Kughen rimini promes kuvhuun, iriə kimnhauə misor nəfrakisien kin ye Yesu Kristo. Kini kitawə kamhavəh-si haktə nhag Kughen mhani-pən tukun mhamə, “Amen. Əwəh.” ²¹ Kughen əmə

1:15-16: 1 Kor 16:5-6 * **1:19:** Saelas, nhag pisin kirik e “Silvanus.” **1:19:** Wok 18:5 **1:20:** Rev 3:14

ramor əmawə yaksərer tım tım ye Kristo kitawə-m kimiə. In rimirpen ətawə, ²² kini mivəh-si pə Nanmin kafan yerkitawə mamor nımtətien ye nımraghien kapətawə mə In, kafan e kitawə. Kini taktəkun ai, kitawə kwənharkun mə kafan promes minə tukhauə misor nəfrakisien kin tuk nıpig kirik ye nımraghien kapətawə.

²³ Kini yakvəh kwəsu ye nhag Kughen mə yımnapəh nırerig-pre-min-ien Korin məm əmiə meinai to yakpiurə, mıpiəgkiar skai pre kimi əmiə, kini moriah əmiə. ²⁴ Pəh nien mə yaksarkut tuk nehuəyen irəmiə mə jakhavəhsi-pre əmə nəgkiarien kimiə əmiə mə taksəri-pən, mərig kimiə nakwəsərer tımtım ta ye nhatətəyen kapəmiə. Kini kəsor wok kwis kitawə-m kimiə mə rikimiə tukragien.

2

¹ Ror məkneikin mə yaknərig ta mə jakpəh nurə-minien məgkiar skai pre kimi əmiə, mor rikimiə rəmhə. ² Kini, tukmə yakor rikimiə rəmhə, ? pa irəmiə tukror rikik ragien? Kırkək, meinai yımnor rikimiə m-fam rəmhə. ³ Ror pən, yımırai nəkwəkwə kirik mher-pre kin, mə jakwəhsi-haktə nərigien kin kapəmiə. Yakpəh norkeikeiyen mə tukmə yakurə məm əmiə, rikik rarkwao tuk norien kapəmiə yamə mine khapəh nisəmhenien. Mərig norien kapəmiə tukraməkeikei mor rikik ragien. Kini tukmə rikik ragien, kitawə fam rikitawə tukragien. ⁴ Nıpig yımırai nəkwəkwə a mher-pre kin kimi əmiə, rikik rəpou pik tuk əmiə, kini

1:22: 2 Kor 5:5; Efes 1:13-14

1:24: 1 Pita 5:3

2:1: 1 Kor

4:21

rikik rarkwopir, nehe nimrik rimnaiyu tuk əmiə. Mərig yimipəh niraiyen nəkwəkwə a mə jakor rikimiə rəpou; mərig yimirai mə takharkun mə norkeikeiyen kafak rehuə tuk əmiə.

Takhapəh nisarpinien tai təvhagə has

⁵ Yakpəh norkeikeiyen mə jakaməkeikei məgkiar skai pre kimi əmiə. Mərig yakorkeikei mə jakni mə yermamə yame rimnor nahasien,* pəh nien mə rimnor yo pisin əmə yakamərig rahas tukun, mərig rimnor ətawə fam kisərig rahas tukun. ⁶ Narpinien yame kimiə khapsaah nimnhavəhsi-pən ta kimin nəmhen. ⁷ Mərig taktəkun ai, takasəkeikei misərukün kafan norien has kini misəgkiar vi vi kimin tamə rikin rəpou pik kini rapəh nhatətəyen kafan. ⁸ Yakamni-pre skai tuk əmiə mə takhavən misor rhuvə pən kimin mə in tukrirkun mə kimiə naksorkeikei in. ⁹ Yimirai nəkwəkwə a mher-pre kin kimi əmiə mə jakəm-ru mə ?taksor nəkwak ye narimnar fam, uə nikam?[†] ¹⁰ Tukmə kimiə nakwəsərukün norien has kape yermamə kirik, yo min jakərukün kafan norien has. Kini tukmə kwən a rimnor rahas pə kimi yo rəmhen mə jakor mirhuvə tuk əmru minə, mərig Kristo rirkun mə yakwor rhuvə ta tuk əmru minə mə jakwasitu irəmiə ¹¹ mə Setan tukripəh nəwhaiyen kwhen kapətawə, meinai

2:4: Wok 20:31 * **2:5:** Yeməhuak kirik irəriə rimnor apnapig nar, mikir-ta piraovin vi kape rimni. Kini Pol rimni-pən tuk əriə mə tukhawəsi-pən narpinien kimin in ye 1 Kor 5:1-5. † **2:9:** Pol rimə tukrirkun ru mə kwəsəri-pən nəgkiarien kafan misher-ye rhav əfrakis kin kwən a yame rikir-ta piahuaru kape rimni, uə nikam.

kitawə kwənharkun ta kafan nərigien tuk norien nahasien.

Narmamə yamə mine kamhani ərhav nəvsaoyen huvə

¹² Nipig yimavən apa Troas tuk nini-ərhavyen nəvsaoyen kape Kristo, yimnəm mə Yesu Yermaru rimməhitə ye kwəruə kirik kimi yo. ¹³ Mərig nəmərinuyen rirkək irak meinai yimipəh nəmien piak Taetas aikin. Kini yimnaowia kin nəmə Troas mitərhav mivən Masedonia mamarhakin in.

¹⁴ Pəh khani vi vi Kughen yame ramofugxn ətawə kasərer ye nimri narmamə ikin min fam, rəmhen kin yame king ramapita tikmir minə kafan, mamərip əriə ye nimri namramə mifam. Mərig Kughen ramərip ətawə ye nimri narmamə mə tukhani-ərhav nəgkiarieren kafan, rəmhen kin yame senta ramənaah ikin minə fam. ¹⁵⁻¹⁶ Ye nimri Kughen, kimawə yaksəmhen kin senta yame raməpnah narmamə, meinai kimawə yakamhavəh Yesu Kristo mamhavən kimi narmamə m-fam. Narmamə yamə mine kishatətə iran, kharkun mə senta e rapien huvə, kini Kughen ravəh miragh əriə. Mərig narmamə tiksın, kasərig nəmiəv senta a rapien kin nimhəyen, ramhajoun mə Kughen tukror narpinien kimi əriə.

Wok e rehuə pik, yermamə kirik ripəh nəmhenien mə to ror infamien iran. ¹⁷ Kimawə yakhapəh nisəmhenien kin narmamə tiksın yame iriə khapsaah kamhani ərhav nəgkiarieren kape Kughen tuk nivəh-əməyen mane. Nikam. Kughen

2:11: Luk 22:31 **2:12:** Wok 14:27; 1 Kor 16:9 **2:13:** Wok 20:1 **2:15-16:** Luk 2:34; 2 Kor 3:5-6

rimnher-pə kɪn əmawə, kɪni kɪmawə yakasofugin-pən ye Kristo, mhani-ərhav nəvsaoyen huvə. Kɪni ye nɪmri Kughen, nəgkiarɪen kapəmawə ramsi-pən yerkimawə m-fam.

3

Kughen rimirpen-pən nar vi kirik kimi narmamə

¹ Tukmə ror kimiə nakhamə kɪmawə yakamhavəhsi-haktə atuk əmawə ye nɪmrimiə, mərig nɪkam. Tukmə yepsɪpɪs mɪnə kamhauə iməmiə ikɪn, tukasəkeikei mhavəh leta yame kɪmirai tuk nɪni-ərhavyen norien kapəriə kimi əmiə. Uə nɪpɪg tukmə khatərhav, tukasəkeikei mhavəh leta yame kimiə takharai yame tukshen-hen narmamə kɪn, pəh tukirkun əriə. Mərig kɪmawə yakhapəh nhavəhyen leta kirik məknakin, meinai ² kimiə naksəmhen kɪn leta yame ramor əpu wok kapəmawə. Leta e kɪmirai-pən yerkimawə, yame narmamə m-fam kasəvhuekɪn mharkun nɪpran. ³ Nɪmraghien kapəmiə ramhajoun mə kimiə naksəmhen kɪn leta kirik yame Kristo rimirai kɪni narmamə kasəvheikɪn. Kimiə kwənkwaɪ wok kapəmawə. Kimiə naksəmhen kɪn leta yame Nanmɪn kape Kughen rimirai. Mərig pəh nien mə rimirəh pen mirai-pən ye nəkwəkwə; mərig rimirai yerki yermamə.

⁴ Yaksətghaa kɪn nəgkiarɪen mɪnə məknen meinai Kristo ramarə yerkimawə kɪni yakshatətə tɪmtɪm ye Kughen.

3:1: Wok 18:27; 2 Kor 5:12 **3:2:** 1 Kor 9:2 **3:3:** Eks 24:12;
Jer 31:33; Esik 36:26-27 **3:4:** Wok 20:31

5 Yakhapəh nisərigien mə kimawə əmə yaksəmhen tuk nisorien wok kirik. Mərig tukmə yaksəmhen tuk nisorien wok kirik, in e Kughen ravəhsi-pə nirkunien tukun. 6 In rimmor əmawə yaksəmhen mə jakhauə kafan yorwok minə mhani-ərhav nəgkiarien vi yame In rimirpen ta. Nəgkiarien vi e yame Kughen rimirpen, pəh nien mə ramsi-pən tuk loa yame kamrai-pən ye nəkwəkwə, mərig ramsi-pən tuk Nanmin kape Kughen. Meinai loa yame kimirai-pən ye nəkwəkwə ravəhsi-pən nimhəyen kimi narmamə; mərig Nanmin kape Kughen ravəhsi-pə nimraghien.

7 Nipig Kughen rimirai-pən loa ye kapiet kini mivəhsi-pən kimi Moses,* nikhakien aikin kape Kughen; kini nimri Moses rhakak min. Kini nəmə Isrel to khapəh nisarha-pənien misəm nimrin, nar apnapig mə nikhakien natukreiwaiyu mirkək. Kini loa e ravəhsi-pə pawk nimhəyen, mərig rakhak, 8 kini wok kape Nanmin kape Kughen rakhak pik rapita. 9 Loa a yame rakhak, kafan e wok, Kughen raməkir narmamə mivəhsi-pən narpinien kimi əriə. Mərig wok yame Nanmin kape Kughen ramor, in e narmamə khauə misatuatuk ye nimri Kughen. !Wok e rakhak pik rapita! 10 Nəfrakisien, nar yame rimmakhak məkupən, taktəkun ai, ripəh nikhakien. Meinai nar yame rakhak pik rinapita yame rimmakhak məkupən. 11 Loa yame tikripirkək tuk nipig kirik rimauə ye nikhakien, mərig wok kape Nanmin

3:6: Jer 31:31; Jon 6:63; 1 Kor 11:25 * 3:7: Əm-ru Dut 5:22.

3:7: Eks 34:29 3:9: Dut 27:26; Rom 1:17

kape Kughen yame tukramarə rerin, in rhakak pik əgkəp.

¹² Ror məkneikin mə yakasərəhu-pən tim tim kapəməwə nərigien ye wok a kape Nanmin kape Kughen, masətghaa kin nini-ərhavyen kafan nəgkiarien. ¹³ Kimawə yakhapəh nisəmhenien kin Moses yame, nipig nimirin rhakak kape nipig kwakwə əmə, in rimnatuopis in kin neipən mə nəmə Isrel tukhapəh nisəmien nikhakien ye nimirin. ¹⁴ Mərig Kughen rimmor kapəria kapə riskai. Kini ye nipig a, muə meriaji-pə taktəkun, nipig iriə kasəvheikin Ol Testamen, khapəh nharkunien niran, rəmhen kin yame neipən kirik raməker əswasig kin nirkunien kapəria. Kughen ripəh nivəhsi-tayen neipən a tuk əriə; ramrəhsi-ta əmə tuk narmamə yamə mine kasofugin kwhen kapəria iriə Kristo. ¹⁵ Nəfrakisien, meriaji-pə taktəkun mine, nipig kasəvheikin nəkwəkwə yamə mine Moses rimirai, rəmhen kin neipən kirik yame raməker əswasig kin nirkunien kapəria. ¹⁶ Mərig narmamə m-fam yamə mine kasarar ye nərigien kapəria mhauə tuk Kughen, Kughen tukrirəhsi-ta neipən a.

¹⁷ Yesu Yermaru In ror Nanmin. Kini ikin Nanmin kape Yermaru raməmir ikin, In ramrisin narmamə. ¹⁸ Kini kitawə fam kasor əpu nikhakien kape Kughen, narmamə kasəm; pəh nien mə kitawə kisatuopis ətawə. Nipig m-fam In ramarar irətawə mə tukhauə misəmhen kin In. Nikhakien kafan rarkurao irətawə mameihuə. Nikhakien e

ramsi-pən tuk Yermaru kapətawə yame In Nanmīn Rhakə.

4

¹ Kughen, rīkin rehuə tuk əmawə, ror pən rikimawə rīpəh nəpouyen tuk norien wok e kape nini-ərhavyen Nəvsaoyen Huvə kafan.

² To yakhapəh nisorien norien yame kamor apis-apis mine norien yame ror naurisien. To yakhapəh niseikuəyen mhapəh nhaukreikinien nīprai nəgkarien kape Kughen. !Nīkam! Kimawə yakamhani-ərhav əmə nəfrakisien, kini ye norien minə a, ye nīmri Kughen, yakasor əpu əmawə ye nīmri narmamə, mə ye nərigien kapəriə, tukharkun mə wok kapəməwə ratuatuk. ³Tukmə

ror nəvsaoyen huvə yame yakamhani-ərhav, nīpran ramerkwaig tuk narmamə tiksīn; mərig ramerkwaig əmə tuk narmamə yamə mine kasəri-pən swatuk yame ramvən apa ye nap ehuə. ⁴Narmamə yamə mine khapəh nhaniyen

nəfrakisien ye Kughen kasəri-pən swatuk ai, meinai Setan e yarmhə in ramarmaru ye tokrei tanə, rīmnatuopīs əriə mə tukhapəh nisəmien nīkhakien kape nəvsaoyen huvə yame nīkhakien risia-pen əriə. Nīkhakien a ramsi-pən tuk Kristo yame In ravəh əfrakis Nanmīn kape Kughen.

⁵Ror məkneikin meinai kimawə yakhapəh nhani-ərhav-atuk-ien əmawə; mərig yakhani-ərhav Yesu Kristo mə In Yermaru. Kini In rīmnher-pə kīn əmawə mə kimawə yor atuə kīn minə kapəmīə.

⁶Meinai Kughen e yame rīmīni kupən mīmə, “Pəh

4:2: 2 Kor 2:17; 1 Tes 2:5

4:4: Efes 2:2; Kol 1:15; Hib 1:3

nikhakien tukrivən məsiə-pən ikin rəpignap ikin,” (*Jen 1:3*) in Kughen kirikianə əmə yame raməsiə-pən yerkitawə mə kitawə tukharkun nəsaninien mine nihuvəyən kafan yame kitawə kasəm ye Kristo.

Kitawə kisəmhen əmə kin nitip yame ramətīt aihuaa əmə

⁷ Kitawə kisəmhen kin nitip* yame Kughen ravai-pən narimnar huvə ikin kafan; mərig nitip raməmətīt aihuaa əmə. Ramhajoun-pən mə nəsaninien əfrakis ramsi-pən tuk Kughen, rīpəh nīsi-pəyən tuk ətawə.

⁸ Nīpig əutən minə khapsaah kamharəh-pikin əmawə, mərig khapəh nisoriahyen əmawə. Nīpig tiksīn, yakhapəh nisəmien swatuk, mərig yakhapəh nisəpəhyen. ⁹ Kamoh əmawə, mərig Kughen rīpəh nəpəhyen əmawə. Kaməsik əmawə, mərig kīpəh narkwhopniyen əmawə. ¹⁰⁻¹¹ Ikin pukaa yakamhavən ikin, rikimawə raməsik mə kimnhopni Yesu, kini kimə tukhopni min əmawə tuk nini-ərhavyen nhagin. Mərig kimawə yakasəkeikei tuk nini-ərhavyen nhagin mə tukirkun mə Yesu rīmamragh. Kughen rīmneighan kin əmawə mə jəksərig nəmhəyən mə tukəm kirkun mə Yesu e in e rīmamragh mivəhsi-pən nəsaninien ye nīpraimawə yame tuk nīpig kirik tukrəmətīt. ¹² Ror pən, nīpig mīfam ipakə əmə yakamhamhə mə kimiə takhavəh nīmraghien rerin.

4:6: Jen 1:3; Aes 9:2; 2 Kor 3:18 * **4:7:** Gris ramni “jag” yame kimnor kin nīmoptanə skai. **4:7:** 2 Kor 5:1 **4:8:** 2 Kor 1:8; 7:5 **4:10-11:** 1 Kor 15:31 **4:10-11:** Rom 8:36

¹³ Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə, “Nar yame yakamni nəfrakisien iran, yakamni-ərhav.” (*Sam 116:10*) Kini ye norien kirikianə əmə kape nhatətəyen, kimawə mın yakamhani nəfrakisien iran, ror pən yakamhani ərhav, ¹⁴ meinai kimawə yakharkun mə Yermamə yame rımnor Yesu ramragh mın ye nımhəyen kafan, In tukror mın ətawə m kimiə tukamhamragh mın ye nımhəyen kitawə Yesu, tuksarə kitawə mın. ¹⁵ Yımnharəh pıkin nəmhəyen mınə e mə kimiə taksarə huvə iran. Kini nıpig m-fam nıhuvəyen kape Kughen ravi-pə narmamə khapsaah mın kamhauə tuk Kristo. Tukhani vi vi Kughen nıpig m-fam, mhavəhsi-haktə nhagin mə In yerpırig pik.

¹⁶ Ror pən rikimawə rıpəh nəpouyen. Nar apnapıg mə nıpraimawə rameiwaiyu ai taktəkun mine, mərig nıpig mıfam Kughen ramor rikimawə ramhuvə mın. ¹⁷ Meinai nıpig ətən yame mine yaksarə irəriə, iriə nar apnapıg əmə. Tukhapəh nisəmırien ror tu. Mərig kwənkwairiə in nıkhakien yame raməmır rerin; kini in rehuə mıhuvə mapita narımnar m-fam. ¹⁸ Ror pən, kitawə khapəh nisərig-pikien tuk nar yame kasəm kın nımritawə, mərig kisərig pik nar yame kitawə khapəh nisəmıen. Meinai narımnar yame kasəm kın nımritawə, kasəmır kape nıpig kwəkwə əmə. Mərig narımnar yame khapəh nisəmıen kasəmır kape rerin.

5

Nıprai narmamə tukror pısın apa ye rao ye neai

4:14: 1 Kor 6:14

4:16: Efes 3:16

4:17: Rom 8:17-18

4:18: Kol 1:16

¹ Kitawə kharkun mə nīpraitawə in rəmhen kīn nimə tapolen yame kīsarə iran ye tokrei tanə e. Kini tuk nīpig kīrik tukrəmətīt mahas. Kini nīpig nimə tapolen a tukrīrkək ye tokrei tanə, mərīg apa ye rao ye neai, kapətawə kīrik aikīn nimə vi yame pəh nien mə yermamə ramor, mərīg Kughen əmə ramor. In e nīpraitawə yame rīvi, tukramarə rerīn ikīn. ² Mərīg taktəkun ai, kitawə kīsarə ye nīpraitawə kape tokrei tanə, mīsasək, mīsorkeikei pīk mə nīpig tukruə yame kitawə tukpīhavəh nīpraitawə vi kape rao ye neai, rəmhen kīn yame kamhavən ye neipən vi. ³ Meinai pəh nien mə kitawə tukhavəh nanmītawə əmə, yame nīpraitawə rīrkək. Mərīg tukhavəh nīpraitawə vi, kape rao ye neai. ⁴ Nīpig kīsarə ye tokrei tanə ye nīpraitawə yame tukrīpīmətīt, rīkitawə rəpou, kīsorkeikei mə tuksəpəh nəmhəyen. Mərīg pəh nien mə kīsorkeikei mə nīpig tukhamhə, tuksəta əgkəp ye nīpraitawə. Nīkam. Mərīg kīsorkeikei mə nīpraitawə tukro ta kīn yame rakwas kape tokrei tanə, mīpəh yame rīvi kape rao ye neai. ⁵ Kini Kughen rīmnor ətawə mə tukasarə ye nīmraghien vi, mīvəhsi-pə Nanmīn Kafan mə tukrhajoun huvə ətawə mə kafan narīmnar mīnə e tukhauə mīsor nəfrakīsien kīn.

⁶ Ror pən, nərīgien kapətawə rīskai, kini kharkun huvə mə nīpig kīsarə əmə ye nīpraitawə kape tokrei tanə, kitawə khapəh nīsəmīrien imei Yesu Yermaru. ⁷ Nhatətəyen kapətawə ramkīr ətawə; pəh nien mə narīmnar yame kasəm ramhajoun swatuk. ⁸ Yakamni mə nərīgien

kapətawə riskai, kini kisorkeikei mə tuksəpəh nīpraitawə mhavən ye nimə vi kapətawə kitawə Yesu. ⁹ Nar apnapig tukmə kisarə ye nīpraitawə kape tokrei tanə e, uə kisəpəh nīpraitawə kape tokrei tanə misarə ye rao ye neai, mərig narimnar yame kasor, kasor əmə mə Yesu, rikin tukragien tuk ətawə. ¹⁰ Kasor məkneikin meinai kitawə m-fam tukasəkeikei masərer əkupən ye Kristo mə In tukrəkir norien minə kapətawə. Kini kitawə kirikianə kirikianə tukhavəh nərokien rəri-pən narimnar yamə mine kimisor ye tokrei tanə; nar has uə nar huvə.

Wok e kapətawə, mə tukhavi tikmir minə kape Kughen khauə kirikianə iriə min

¹¹ Kini taktəkun ai, yakamhasiai Yesu Yermaru yame tukrəkir narmamə m-fam, ror pən, yaksarkut mə jakhavi-pə narmamə pəh khani nəfrakisien ye Kughen. Kughen ruirkun ta əmawə mine wok kapəməwə; kini yaksorkeikei mə kimiə min takharkun huvə əmawə. ¹² Yakhapəh nisorkeikeiyen mə jakhavəh-si haktə atuk əmawə ye nimirimiə, mərig yakamhavəh-si-pre kapəməwə nərigien mə rikimiə tukragien tuk əmawə. Kini taktəkun ai, nakharkun nishorpinien nəgkiarien kape narmamə yamə mine kisausit meinai narmamə kamhavəh-si haktə əmə əriə tuk nhagriə, mhapəh nisəkirien nimraghien kapəriə. ¹³ Tukmə nakhamə kimawə yaksarmar, pəh Kughen tukrəm əmhen əmawə. Mərig tukmə nakhamə nirkunien kapəməwə rəmhen, havəh nəgkiarien kapəməwə pəh tukrasitu irəmiə. ¹⁴ Ror məkneikin meinai

norkeikeiyen kape Kristo ramarmaru irəmawə, meinai yakharkun huvə mə yermamə kirikianə rımamhə tuk narmamə m-fam. Ror məkneikin mə kitawə m-fam tukasəkeikei misəpəh təvhagə has, rəmhen kin yame yermamə mhə reinein norien təvhagə has. ¹⁵ Kini yakharkun mə Yesu rımamhə tuk narmamə m-fam mə iriə yamə mine kamhamragh, tukhapəh nisorien narimnar yamə iriə atuk əmə kisorkeikei; məriḡ iriə tukasəkeikei misor norien yamə mine Yesu rorkeikei - in e yermamə yame rımamhə tuk əriə kini mımragh min ye nimhəyen.

¹⁶ Ror məkneikin, mə taktəkun ai, yakhapəh nisəkirien narmamə ye norien yame narmamə kape tokrei tanə kasəkir narmamə iran. Kupan, yimisəkir Kristo ye norien a, məriḡ taktəkun ai, yakhapəh nisorien. ¹⁷ Ror məkneikin, narmamə yamə mine kamhauə masor kirikianə ye Kristo, Kughen ramor vi əriə. !Nar akwas raməta iran! Nar vi ramuə iran. ¹⁸ Narimnar minə fam a kamhasi-pən tuk Kughen. Kupan, kitawə kimisor tikmir kitawə Kughen; məriḡ ye Kristo, In rımnapkəfugin ətawə kwənhauə ipakə tukun, minor ətawə kwənhauə In minə tiksın. Kini mivəhsi-pə wok e kimi əmawə, in e mə tukhavi tikmir minə kafan khauə In minə tiksın. ¹⁹ Nəḡkiarien e yakamni, niḡpran ramni mə Kughen rımivi-pə tikmir minə kafan ye tokrei tanə khauə misor kirikianə ye Kristo, miḡpəh nəvheikinien kapəriə norien has minə. Kini mivəhsi-pə nəḡkiarien e kimi əmawə kape niḡvi-

pəyen tikmir minə kafan khauə misor kirikianə iriə min. ²⁰ Ror məkneikin, kimawə yəgkiar minə tiksın kape Kughen. Rəmhen kin Kughen ramokrən kin narmamə nıpiğ kimawə yaksəgkiar. Kini yaksaiyoh skai əmiə ye nhag Yesu Kristo mə taksəpəh norien kape tikmir minə, mhauə misor kirikianə kimiə Kughen. ²¹ Kughen rımnor Kristo yame norien has rırkək iran, In sakrefaes kape norien has minə kapətawə, mə tukshatətə misatuatuk ye nımri Kughen.

6

¹ Meinai kimawə yakasor wok kirikianə kimawə Kughen, yaksaiyoh-pre skai əmiə mə nıpiğ Kughen tukrautə-pre kin kafan nihuvəyen kimi əmiə, takhapəh nhavəhyen mə in nar apnapıg əmə.

² Meinai Kughen ramni mımə,
“Yımnəriğ ik ye nıpiğ atuatuk,

mamasitu iram ye nıpiğ kape nivəh-
miraghien.”

(Aes
49:8) Yakamni-pre tuk əmiə mə taktəkun ai,
rınor nıpiğ atuatuk kape Kughen tukrıvəh
miragh əmiə.

*Pol raməvsao kin nıpiğ autən minə ye nımraghien
kafan*

³ Yakhapəh nisorien nar kirik mə yermamə tukrimir ye nhatətəyen kafan tukun, tamə narmamə kamhani hah wok kapəməwə tukun.

⁴ Məriğ norien minə fam ye nımraghien kapəməwə kashajoun mə kimawə yorwok minə əfrakis kape Kughen: Kimawə yaksərer tim tim ye nıpiğ kape

nəmhəyən, mine ye nīpīg əutən minə, mine ye nīpīg yakasərig rahas. ⁵ Narmamə kamhauh əmawə, misəhi-pən əmawə ye kalabus. Mharpəhu əmawə mə tukhauh əmawə. Yimisor wok ehuə, mhapəh nisapirien yenpīg, kini nīkumhə raməs əmawə. ⁶ Yakhapəh nisorien nar kīrik yame rəmkimik yerkimawə. Nanmīn kape Kughen rukwar yerkimawə, kini yaksorkeikei narmamə ye norkeikeiyen əfrakis. ⁷ Yakamhani əmə nəfrakisien. Kini nəsaninien kape Kughen ramarə irəməwə. Nīmraghien kapəməwə yame ratuatuk ramor əməwə yaksapita tikmīr minə kapəməwə, rəmhen kīn yame mobael ravəh nau mine kwətavhə mə tukrapita kafan tikmīr. ⁸ Narmamə tiksīn kamhasiai əməwə; tiksīn kasəm-əhu əməwə. Tiksīn kamhani hah əməwə; tiksīn kamhani huvə əməwə. Kini nīpīg kimawə yakamhani mə kimawə aposol kape Kughen minə, tiksīn kamhani neikuəyən irəməwə. Mərig kimawə yorwok əfrakis minə tiksīn kape Kughen. ⁹ Narmamə tiksīn khapəh niseighanien kīn mə kimawə aposol minə əfrakis. Nīpīg mīfam nīmhayən ramuə ipakə tuk əməwə, mərig yakamhamragh əmə. Kamuh əməwə, mərig khapəh nhopniyen əməwə. ¹⁰ Rīkimawə rəpou, mərig nīpīg mīfam yaksagien əmə. Kapəməwə nar kīrik rīrkək, mərig kimawə yaksor narmamə khapsaah kapəriə nautə rīpsaah ye rao ye neai. Kapəməwə nar rīrkək, mərig yakamhavəh narimnar fam.

¹¹ Nəmə Korin, yimnhani-pre nəgkiarīen minə fam mhapəh nisəpəhyen kīrik; kini yaksorkeikei

əmiə yerkimawə m-fam. ¹² Kimawə yakhapəh nisərəer-əswasigien kın norkeikeiyen tuk əmiə, mərig kimiə naksərəer əswasig kın norkeikeiyen tuk əmawə. ¹³ Taktəkun ai, yakaməgkiar kimi əmiə rəmhen kın kwajikovə minə əgkəp kafak mamni mə ratuatuk əmə mə kimiə min taksorkeikei əmawə yerkimie m-fam.

Yəhuak minə tukhapəh nisəriwək-pənien tuk yamə mine khapəh nisəhuakien

¹⁴ Takhapəh niseighanien kın narmamə yamə mine khapəh nisəhuakien mə taksor kwis wok* meinai, ? norien atuaturuk mine norien has kirkarkun nwor-kwisien nar kirik uə? ? Uə nikhakien mine nəpignapien to kwofugin kirikianə uə? Nıkam. ¹⁵ Kini ye norien kirikianə əmə min, Kristo mine Setan†, to kirəpəh niranikwisien nəgkiarien kirikianə. ? Yeməhuak mine yermamə yame rıpəh nəhuakien, iriu kirkarkun niworien nar kirik ye nərigien kirikianə uə? ! Nıkam! ¹⁶ Ye Nimə Ehuə kape Kughen, ikin kirik rirkək aikin kape kughen eikuə minə, meinai kitawə e Nimə kape Kughen yame ramragh. Kini Kughen ramni mə,

“Yo jakamarə kimawə miriə,
mameriwək kimawə miriə.”

Kini mımə,
“Jakor Yo mə Yo Kughen kapəriə,

6:13: 1 Kor 4:14 * **6:14:** Gris ramni nuhpikinien ye kau kiraru, kirik yame rehuə, kirik rikəskəh. Kirkwəji əriu mə tukwor wok, mərig wok rapəh naiyu-huvəyen meinai nehuəyen kapəriu rıpəh nəm nəmhenien. † **6:15:** Gris ramni “Beliar.” Nhag pisin kape Setan.

kini iriə tukhauə kafak narmamə minə.” (*Lev 26:12; Jer 32:38; Esik 37:27*)

17 Kini Yermaru ramni min mə,
 “Ror məkneikin, səta irəriə, mhavən isok tuk əriə.
 Mhapəh nharapien nar yame rəmkimik ye
 nimrik,
 kini rikik tukragien mə jakvəh əmiə.” (*Aes 52:11; Esik 20:34, 41*)

18 Kini Kughen Yermaru yame In Yerpriğ PİK
 ramni min mīmə,
 “Kini jakor Yo mə Rimimiə,
 kini kimiə takhauə kwajikovə minə kafak.” (*2 Saml 7:8, 14*)

7

1 Yo minə tiksın. Nəgkiarien minə e yame
 Kughen rimirpen, kapətawə. Ror pən, pəh kisəspir
 rikitawə, mhavəhsi-ta narimnar fam yamə
 mine kasor nıpraitawə mine nərigien kapətawə
 kasəmkimik. Kini pəh kisərəhu karin ətawə mə
 kitawə kape Kughen minə əmə, meinai kitawə
 kamhasiai Kughen.

*Pol, rikin ramagien mə nəmə Korin kwənhauə tuk
 Kughen*

2 Səhitə yerkimie tuk əmawə meinai yakhapəh
 nisorien rahas-pən kimi yermamə kirik, mhapəh
 nhavi-pəyen yermamə kirik ikin rahas ikin,
 mhapəh nisarkutien mə jakhavəh nar kirik
 kapəmie ye norien kirik yame ri pəh natuatukien.

3 Pəh nien mə kimiə nimisor nar kirik ri pəh
 nəmhenien, yakaməgkiar məkneikin kimi əmiə.
 Yakwəni-pre ta tuk əmiə mə yaksorkeikei pİK əmiə,
 nar apnapıg nahasien uə nihuvəyen ramuə tuk

ətawə-m kimiə, məriḡ yakhajir əmiə misəkwan əmiə. ⁴ Yo yakamni nəfrakisien irəmiə. Rikik ragien tuk əmiə. Kimiə nakhavəh-si haktə pik kafak nətəriḡien. Yimnarə ye nəmhəyen rehuə pik, məriḡ rikik ragien pik tuk əmiə.

⁵ Meinai niḡig yimnhauə Masedonia, mhapəh nisapisien, məriḡ niḡig m-fam, yakamharəh pikin nəmhəyen piḡin piḡin minə. Ye nimraghien kapəməwə, narmamə kasotgoh, masor nahasien kimi əməwə, kini kimawə yakamhagin. ⁶ Məriḡ Kughen yame raməḡkiar vi vi kimi narmamə yame nəriḡien kapəriə rəpou, In rimivəhsi-haktə nəriḡien kapəməwə, mor swatuk kape Taetas ruə məm əməwə. ⁷ Kini pəh nien mə nuəyen əmə kafan yame rimnor rikimawə ramagien, məriḡ niḡig nimnhawəh-sihaktə nəriḡien kafan, rikimawə ramagien min tukun. In rimini-əsah pə tuk yo mə naksorkeikei pik mə takhauə misəm yo. Kini mamni mə rikimiə reihuə tuk yo, mamni mə kimiə naksorkeikei pik yo, masərer matuk tuk nisərer-əswasiḡien kin narmamə yamə mine kamhani hah yo. In ramni məknakin, rikik ragien mapita.

⁸ Kupən, yimnəm mə nəkwəkwə yame yimnherpre kin məkupən rimnor rikimiə rəpou, kini yimnəriḡ rahas tukun. Məriḡ, nar apnariḡ mə nəkwəkwə a rimnor rikimiə rəpou, yakpəh nəriḡ-rahəs-pik-ien tukun, meinai rikimiə rəpou kape niḡig kwəkwə əmə. ⁹ Məriḡ taktəkun ai, rikik ragien, məriḡ pəh nien mə rikik ragien meinai rikimiə rimnəpou. Nikam. Rikik ragien mə niḡig rikimiə rəpou, nimisarar ye nəriḡien kapəmiə tuk təvhagə has kapəmiə. Nəfrakisien, Kughen

rorkeikei mə rikitawə tukrəpəu tuk norien has minə. Kini kimiə nimisarar ye nərigien kapəmiə tuk təvhagə has, kini nəgkiarien skai yame yimnhani-pre tuk əmiə rīpəh norien əmiə naksəpəh nhatətəyən kapəmiə. ¹⁰ Tukmə rikimiə rəpou tuk norien has minə kapəmiə, rəmhen kin yame Kughen rorkeikei mə rikimiə tukrəpəu tukun, kini misarar ye nərigien kapəmiə, pəh Kughen tukrivəh miragh əmiə. Nəriğ-rahasion a rīpəh nīkir-pəniēn narmamə ikin riki narmamə rərhakis ikin. Məriğ tukmə narmamə rikiriə rəpou əmə tuk narimnar kape tokrei tanə, nəriğ-rahasion a ramkir-pən əriə tuk nimhəyən. ¹¹ Tukmə naksəriğ rahas ye norien has minə kapəmiə, rəmhen kin yame Kughen rorkeikei mə taksəriğ rahas tukun, nakharkun nisəmien kwənkwan ye nimraghien kapəmiə: in e naksarkut pik mə taksor norien yame ratuatuk, kini misarkut pik mə takhahuatukin norien has minə kapəmiə, kini masəməkin norien has minə, kini misakur mhagin kin norien has minə. Nīmisorkeikei mə taksəm min yo, misərer əswasiğ kin narmamə yamə mine khani hah yo, kini masərer matuk tuk nīwəhsi-pəniēn narpiniēn kimi narmamə yamə mine kasor təvhagə has. Ye norien minə fam kapəmiə, nīmishajoun mə nimnhapəh nisorien nar kirik rahas ye narimnar minə e. ¹² Kini yakamher-pre kin nəkwəkwə e kimi əmiə, məriğ pəh nien mə yakamrai nəkwəkwə e mə jakəgkiar ye norien hah kape yermamə kirik*, kini pəh

7:10: Mat 27:3-5; Hib 12:16-17

* **7:12:** Pol ramni hanə yermamə yame rimnor apnapig nar. Ɛmru 2 Kor 2:5.

nien mə yakamrai mə jakəgkiar ye yermamə yame kimmoriah in. Nikam. Yimīrai nəkwəkwə mīnə kimi əmiə mə Kughen tukrasitu irəmiə mə takharkun mə nakhasiai əfrakis Yo. ¹³ Narimnar m-fam a khavəh-si haktə nərigien kapəmiə.

Pəh nien mə kimiə əmə nakhavəh-si haktə nərigien kapəməwə, mərig rikimawə ragien pik mīn tuk kwən a Taetas, meinai rikin ragien mə kimiə nakhavəh-si haktə mīn nərigien kafan. ¹⁴ Yakməni-pən tukun mə rikik ragien pik tuk əmiə. Narimnar fam yame yimnhani-pre tuk əmiə, iriə nəfrakisien. Kini ye norien kirikianə əmə mīn, nīpig yimīni-pən tuk Taetas mə norien kapəmiə rhuvə, kini nīpig in rīmaurə məm əmiə, norien kapəmiə rīmnhajoun-pən mə nəgkiarien a yimīni irəmiə mamni-pən tuk Taetas in nəfrakisien. Ror pən, nīmnhapə nisorien naurisien kimi yo tuk nəgkiarien yame yimīni-pən tukun maməgnəgin əmiə. ¹⁵ Taetas, rikin raməsik mə kimiə m-fam əgkəp en nīmisor nəkwən, mhağin kīn in mhasiai in nīpig in rīmauə məm əmiə. Kini nīpig rikin raməsik narimnar mīnə a, norkeikeiyen kafan rehuə tuk əmiə mapita. ¹⁶ Rikik ragien pik meinai yakirkun nīniyen nəfrakisien irəmiə ye narimnar fam.

8

*Niməhuak apa Jerusalem, nəriə nəvigīnien rikək,
Pol ramni mə nəmə Korin tuksasitu irəriə*

¹ Piak mīnə mīne nowinik mīnə, yaksorkeikei mə takharkun mə niməhuak mīnə apa Masedonia kwəshajoun mə Kughen ramautə-pən kīn

kafan nihuvəyen kimi əriə. ² Iriə kimisarə pawk ye nəmhəyen ehuə kirik, kapəriə nautə rirkək, mərig nımraghien kapəriə rukwar huvə kin nagienien, ror pən kamhavəh-si-pən mane ehuə kimi nəməhuak minə tiksın. ³ Yakamni-ərhav pre tuk əmiə mə iriə kimnhavəhsi-pən mane ehuə, rapita yame rikiriə rəsik mə tukpihavəh-si pən. Kamhavəhsi-əhrav rəmhen kin yame nərigien kapəriə ramuh, ⁴ misaiyoh əmawə m-rıpsaah mə kimawə jakseighan kin əriə pəh iriə tuksasitu ye wok kape niwəh-sipənien mane kimi narmamə kape Kughen minə apa Jerusalem. ⁵ Yakhapəh nharkunien mə iriə tuksasitu rehuə məknakin, mərig iriə kisasitu. Kimisəkupən mhavəhsi-pən nımraghien kapəriə kimi Yermaru. Kwasig ikin, khavəhsi-pən nımraghien kapəriə kimi əmawə rəri-pən əmə nərigien kape Kughen.

⁶ Kini kupən, Taetas a in rımnamkir əmiə tuk narukien kin mane kape nıməhuak minə; ror pən, yaksəkeikei kimin mə in tukraməkeikei maməmır kimiə min meriaji taksaruk fam kin mane yame takhavəhsi-ərhav. ⁷ Ye narımnar mifam e, kimiə nakasor rhuvə pik mapita, in e, nhatətəyen kapəmiə, mine nəgkiarien kapəmiə, mine nirkunien kapəmiə, mine nərərtımtımien kapəmiə, mine norkeikeiyen kapəmiə tuk əmawə. Kini ye norien kirikianə əmə min, yakorkeikei mə taksarukin mane məknakin ye norien yame rhuvə rapita.

⁸ Pa rımə yakaməkeikei kimi əmiə mə taksor. Mərig yımnhajoun əmiə mə nəmə tanə pısın pısın

mīnə rīkiriə ragien tuk nasituyen ye wok a. Kini taktəkun ai, yakmə jakəm-ru mə norkeikeiyen kapəmiə in nəfrakisien rəmhen kin əriə, uə nīkam. ⁹ Kimiə nakharkun huvə mə Yesu Kristo Yermaru kapətawə ramautə-pre kin nihuvəyen kafan kimi əmiə. Kafan nəsaninien rehuə pawk, mərig rīmauə mə tukrasitu irəmiə, mor In mə kafan nəsaninien rīrkək. In rīmauə mor In mə kafan nar kīrik rīrkək ye tokrei tanə mə kimiə takhauə narmamə kape Kughen mīnə, kapəmiə narīmnar tukrīpsaah ye rao ye neai.

¹⁰ Jakəvhaag kimi əmiə ye norien yame ratuatuk mə taksor. Ye newk yame ruauə muavən, kimiə nīmīsokupən mīsorkeikei mə taksarukin mane kape nīməhuak mīnə, kini kimiə mīn nīmīsokupən mīsarukin mane. ¹¹ Taktəkun ai, taksarukin mane mə takseriəji nīprai mane yame nīmīsorkeikei mə takhavəhsi-ərhav. ¹² In nar apnapig mə kapəmiə narīmnar rīpsaah uə rikəskəh. Kughen, rīkin tukragien tuk əmiə tukmə nakhavəh-si pən yerkimie mīfam.

¹³ Yakpəh norkeikeiyen mə nīpig takhavəhsi-pən mane ehua kimi nīməhuak mīnə, kwasig ikin, naksəkəkəkək kin mane. Mərig ratuatuk əmə ¹⁴ mə taksasitu ye nīməhuak yamə mīne kasəkəkəkək kin narīmnar, meinai kapəmiə narīmnar rīpsaah. Kini nīpig kīrik, tukmə naksəkəkəkək kin nar kīrik, iriə tukharkun nīsasituyen irəmiə. Norien a takasor, tukasəm nəmhen. ¹⁵ Rəri-pən əmə Nəkəkəkək kape Kughen yame ramni mə, “Narmamə yamə mīne kamhavəh pawk nəviginien rehuə, tukrəmhen kin əriə; to

ripəh napitayen.
 Mine narmamə yamə mine kamhavəh
 pawk nəviginien rəkəskəh, tukhapəh
 nisakwəkwəyen kin nəviginien.” (*Eks 16:18*)

Taetas ramvən apa Korin

¹⁶ Yakamni vi vi Kughen mə ramor riki Taetas ramagien mə tukrasitu irəmiə, rəmhen kin kafak nərigien. ¹⁷ Yimnhani-pən tuk Taetas mə tukrurə məm əmiə; kini rikin ragien tuk norien nəgkiarien kapəməwə. Mərig in min, rikin ragien min tuk nurəyen masitu irəmiə. Ye nərigien əmə kafan rimmorkeikei mə tukrurə məm əmiə. ¹⁸ Kini kimawə yaksher-pre min kin piautawə kirik raurə iriu min. Kwən a, nəməhuak minə kamhasiai in tuk kafan wok tuk nini-əravyen Nəvsaoyen Huvə. ¹⁹ Kini niməhuak minə kimnharpen in mə tukraməriwək kimawə min nipig yakhavəhsi-ərhav mane yame nimisarukin. Yakhavəhsi-pən mane kimi niməhuak minə mə jakshajoun mə rikimawə ragien pik tuk nasituyen, mine tuk nivəhsi-haktəyen Kughen. ²⁰ Yaksarkut mə yermamə kirik rikək yame to rini hah əməwə tuk norien kapəməwə tuk nəwhaiyen mane. ²¹ Ror məkneikin meinai, yaksarkut mə jaksor narimnar yame ratuatuk ye nimri Kughen mine ye nimri narmamə.

²² Kini yaksher-pre min kin piautawə kirik in tukrikwasig kin Taetas mine in kirik. Yimnharkun mə kwən a rorkeikei pik mə tukrasitu ye norien ripsaah mine ye wok ripsaah. Kini taktəkun ai in rorkeikei pik mə tukrasitu irəmiə meinai in ramni nəfrakisien irəmiə. ²³ Kini Taetas, kimru min yakawor wok kirikianə. Kini kwən a rikwasig

kin Taetas in min ramor wok ye kwerkwān irəmiā, masitu irəmiā. Mine piautawə mir kiraru e, yame niməhuak minə kisher-pə kin əriu, karəhsi-haktə nhag Kristo. ²⁴ Sor norkeikeiyen kapəmiā rīvən tuk ərisir, pəh niməhuak minə tuksəm, mharkunru mə rhawor e rikimawə ramagien tuk əmiā.

9

¹ Yakpi-pəh nher-preyen kin nəkwəkwə e kimi əmiā, riphuvə əmə, meinai, nakwənharkun ta wok e kape nasituyen ye narmamə kape Kughen minə apa Jerusalem. ² Yakamni məkneikin meinai yakirkun mə naksorkeikei mə taksasitu, kini yimnəgnəgin ta əmiā ye nimri nəmə Masedonia tukun, mamni mimə newk yame ruauə muavən, kimiā apa Akaea nimisərer matuk tuk nivəhsi-pəniēn mane. Kini nipig nəməhuak apa Masedonia kimisəm mə rikimiā ragien pik tuk nasituyen, ramor min əriā khapsaah kasorkeikei mə tuksasitu min. ³ Mərig taktəkun ai, yakamherpre kin piautawə misir e mə irisir tukrhəm əmiā mə kimiā taksor nar yame nimnhani, rəmhen kin yame yakwəni ta. Kini ror məkneikin, kapəməwə nəgkiariēn tuk nivəhsi-haktəyēn norien huvə kapəmiā, pəh nien mə nar apnapig əmə. ⁴ Mərig tukmə nakhapəh nisorien, nipig jakurə kimawə nəmə Masedonia tiksīn, kini tukəm mə kimiā nakhapəh nisor-əgkəpiēn, kini taksauris tukun, meinai kimawə yakwənhavəh-si haktə ta nhagmiā. Tukror auris əmiā rapita. ⁵ Ror məkneikin, rikik raməsik mə jakaməkeikei maiyoh piautawə misir mə tukrhokupən irak mirhurə mirhəm

əmiə pəh kisəm mə takhavəh-si-pən mane yame nakwənhani ta mə taksarukin. Mərig yakorkeikei mə takhavəh-si-pən yerkimia m-fam. Pəh nien mə kaməkeikei kimi əmiə mə taksasitu.

Norien kape nəwhaiyen narimnar

⁶ Rikimia tukraməsik nəgkiarinen e: Yermamə yame raməsım kəskəh, tukrivəh nəviginiyen iran rikəskəh əmə. Yermamə yame raməsım ripsaah, tukrivəh nəsimien iran ripsaah. ⁷ Kimia kirikianə kirikianə takasəkeikei mhavəh-si-pən naha nhagin yame ramsi-pən yerkimia mə takhavəh-si-pən. Mərig tukmə naksaruk kin mane meinai yermamə kirik raməkeikei kimia əmiə tukun, riphə natuatukien. Yakamni məkneikin meinai Kughen rorkeikei yermamə yame ravəhsi-pən yerkin m-fam. ⁸ Kini Kughen rirkun nautə-preyen kin nihuvəyen m-fam kafan kimi əmiə mə tuk narimnar fam ye nipig m-fam, takhavəh narimnar fam yame naksəkwəkwə kin, mhavəh min rəmhen məkwəkwə mə taksəwhai. ⁹ Meinai Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə,

“In rəwhai kafan narimnar ripsaah kimi yavən has minə,

kini norien atuatur kafan to riphə nirkəkien.”

(Sam 112:9)

¹⁰ Kini Kughen yame ravəhsi-pən kweru nai kimi yeməsım, mivəhsi-pən min nəviginiyen nan, ye norien kirikianə əmə min, In tukrivəh-si pən narimnar ripsaah kimi əmiə mor min ripsaah-ipsaah min, mə kimia takharkun nisasituyen ye narmamə tiksın min. Kini tukror kwənkwan ripsaah yame ramsi-pən ye norien atuatur

kapəmiə. ¹¹ Ye narimnar fam ye nimraghien kapəmiə, Kughen tukrivəh-si pre kafan nivhuəyen kimi əmiə mə kimiə takharkun nəwhaiyen nipiḡ mifam. Kini nipiḡ taksasitu, narmamə tukhani vi vi Kughen tukun.

¹² Wok e yame nakasor, nakhavəhsi-pən mane tuk nəviginien ne narmamə kape Kughen yamə mine nikumhə raməs əriə, məriḡ naksor nar huvə kirik rapita, in e narmamə khapsaah tuksəriḡ rhuvə, mhani vi vi Kughen tukun. ¹³ Nipiḡ naksor wok minə a, narmamə kasəm norien kapəmiə. Kini iriə tukhavəh-si haktə nhag Kughen tukun, meinai kimiə nakasor əfrakis norien kape narmamə yamə mine kamhani nəfrakisien ye Nəvsaoyen Huvə kape Yesu Kristo. Kini iriə tukhavəh-si haktə nhag Kughen meinai kimiə nakhavəhsi-pən kapəmiə mane ehua kimi əriə mine narmamə mifam. ¹⁴ Kini nipiḡ iriə tuksəhuak tuk əmiə, rikiriə tukraməsik əmiə meinai Kughen rimnautə-pən kin kafan nihuvəyen kimi əmiə rapita, mə taksasitu pik irəriə. ¹⁵ !Pəh khani vi vi Kughen tuk Tini yame In rimivəhsi-pə kimi ətawə! Nar e in e rhuvə rapita.

10

Pol ramhorpın nəḡkiarieren kape narmamə yamə mine kamhani hah in mhamə kafan norien ror kiraru

¹ Narmamə tiksın kamhani nikarık mhamə kafak norien kiraru. Mə nipiḡ kitawə-m kimiə, kafak nəriḡien reiwaiyu əmə, məriḡ nipiḡ yimatərhav məpəh əmiə, kafak norien riskai

pik. Məriḡ yo Pol, yakaməkeikei kimi əmiə tuk nar kirik, mīmə Kristo, kafan nəriḡien reiwaiyu, kini In yemə mar. Kini ye norien kirikianə əmə, ² yakamaiyoh əmiə mə, taksor norien kapəmiə ratuatuk mə niḡig jakurə, miḡəh nəmien nar kirik mə to yakəḡkiar skai pre kimi əmiə tukun. Məriḡ yakirkun mə jakhek narmamə tiksın e yamə mine kamhani mə yakaməri-pən norien kape tokrei tanə, ³ meinai nar apnəḡig yaksarə ye tokrei tanə e, yakḡəḡəh nisarowəḡinien ye norien yame narmamə kape tokrei tanə kasarowəḡin kin. ⁴ Ror məkneikin meinai narimnar kape narowəḡinien yame kimawə yakasarowəḡin kin, pəh nien mə narimnar yame narmamə kape tokrei tanə kasarowəḡin kin. Nıkam. Narimnar kapəməwə yame yakasarowəḡkəp kin, kamhavəh nəsaninien kape Kughen tuk noriahyen kwənmhan yame Setan ramerkwaig ikin. ⁵ Kimawə yaksoriah nəḡkiarien eikuə minə mine nəriḡien ausit minə, iriə m-fam yame kasərer əswasig kin narmamə tuk nirkunien Kughen. Yakhani-əhu nətəriḡ-hasien minə fam kape narmamə, misor əriə kasarar ye nəriḡien kapəriə masor nəkwai Kristo. ⁶ Kini niḡig naksəri-pən nəriḡien kape Kristo, kimiə taksərer matuk tuk niḡəḡsi-pəniən narpinien kimi narmamə m-fam yamə mine kasəsik nəkwən.

⁷ ! Ah! Kimiə nakasəm nar kamor ərhav, məriḡ nakseinein niḡran. Tukmə yermamə kirik rirkun mə in yermamə kirik kape Kristo, tukraməkeikei mirkun huvə mə kimawə min, narmamə kape Kristo rəmhen kin in. ⁸ Tukmə

ror nīpīg yakaməgkiar ye nehuəyen yame Yesu Yermaru rīmivəhsi-pə kimi yo, yakaməgkiar ausit; mərig to yakpəh naurisien tuk nəgkiar ausitien tukun, meinai Yesu rīmivəhsi-pə nehuəyen kimi yo tuk nivəhsi-haktəyen əmiə, pəh nien mə tuk nivəhsi-əhuyen əmiə. ⁹ Yakpəh norkeikeiyen mə rikimiə tukraməsik mə yakher-pre kin nəkwəkwə minə e kimi əmiə mə tukror əmiə nakhagin. ¹⁰ Mərig narmamə tiksīn kamhani nīkarik mhamə, “In, kafan nəkwəkwə minə khapam mīsəsrə, mərig nīpīg in ramarə kitawə min, pəh nien mə in yermamə skai kīrik, mərig kafan nəgkiarīen in nar apnapīg əmə.” ¹¹ Narmamə minə a tukasəkeikei mharkun mə nīpīg jakurə kisarə kitawə-mirə, norien kafak tukrəutən rəmhen əmə kin yame kafak nəgkiarīen in rəutən ye nəkwəkwə yame yakamher-pre kin kimi əmiə.

Pol ramhorpīn nəgkiarīen kape narmamə yame kamhani mhamə in pəh nien mə yemehuə kape nīməhuak apa Korin

¹² Narmamə tiksīn kamhavəhsi-haktə atuk əriə. Tukmə iriə yerpīrig əfrakis rapita yo, to yakpəh nəgkiar-ausitien mə yo yerpīrig rəmhen kin əriə. Mərig, pəh nien mə iriə yerpīrig əfrakis. Kasəkir əmhen narmamə ye nərigīen əmə kapəriə, mə tuksəm mə norien kapəriə rhuvə uə rahas. Norien e yame kasor, rətəwao. ¹³ Mərig kimawə yakhapəh nisəgkiar-ausitien rapita nehuəyen kapəmawə, mərig yaksəgkiar ausit ye wok yame Kughen rīmnərəhu-pə mə kapəmawə, kini wok e, kimiə minə paikin. ¹⁴ Pəh nien mə yakwərəhsī-haktə

atuk yo mamni mə yakamehuə ye narmamə yame Kughen rīpəh nərəhu-pəyən ye kwermik. To yakpihapəh nħaurəyən iməmiə ikin, to yakpihapəh nişehuəyən irəmiə. Mərig yimisəkupən ta mhauə iməmiə ikin mhani-ərħav Nəvsaoyen Huvə kape Yesu Kristo. ¹⁵ Narmamə tiksın kasəgkiar ausit tuk wok yame yermamə pişin rīmnor. Mərig kimawə yaksəgkiar ausit əmə tuk wok yame Kughen rīmnərəhu-pə mə kapəmawə. Kimawə yaksərəhu-pən nəriġien kapəmawə mə nħatətəyən kapəmiə tukrhaktə haktə mın, ror pən, kapəmawə wok ye kwerkwan irəmiə tukreihuə mın, ¹⁶ mə jakharkun nhavənien ikin mınə ipakə tuk iməmiə, mhani-ərħav Nəvsaoyen Huvə, mhavən-vən mın, tamə yakhavən ikin kirik yermamə pişin kirik ruavən ta ikin mamor wok, misəgkiar ausit tuk wok kape yermamə pişin kirik. ¹⁷ Mərig Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə,

“Tukmə yermamə kirik rəgkiar ausit, pəh tukrəgkiar ausit əmə mə in rīrkun Kughen Yermaru.”

(Jer 9:24)

¹⁸ Yakaməgkiar məkneikin meinai kipəh nişiaiye yermamə yame ravəhsi-haktə atuk in, mərig kamsiai əmə yermamə yame Kughen Yermaru ravəhsi-haktə.

11

Pol mine aposol eikuə minə

¹ Seighaan kin yo pəh yakəgnəġin kəskəh yo tuk wok kafak; tukni pakw mə nəġkiarien ror məknakin rahas. Mərig kimiə nakwəseighan ta

kin yhajoun eikuə minə mə tuksəgnəgin atuk əriə.
 2 Yakamarha huvə tuk əmiə, mīpəh neighanien
 kin yermamə kirik mə tukrivi-ta əmiə tuk yo,
 mə takhauə narmamə kape Kughen əmə, rəri-
 pən nərigien kape Kughen. Yo rīmimiə, kini
 kimiə naksəmhen kin piakəskəh kirik yame rirkun
 əmə kafan hanə yerman, yame in e Yesu Kristo.
 Kini yakamarha huvə tuk kafak piakəskəh yame
 yimneighan kin mə tukrivən məri-pən yerman a.
 3 Mərig yakamgin mə naksəmhen kin pian a Iv
 yame Setan rīmneikuə iran ye nəgkiarien heikən.*
 Yakamgin mə yermamə kirik tukrivi-pən nərigien
 kapəmiə rivən ikin pişin, kini naksəpəh kapəmiə
 norkeikeiyen yame ramvən tuk Kristo, yame rat-
 uatuk huvə. 4 Yakaməgkiar məkneikin meinai
 nīpig yermamə kirik ramuə tuk əmiə mamni-ərhav
 Yesu kirik yame ror pişin ye Yesu yame yakwəni-
 ərhav ta, uə nīpig kimiə nakhavəh nanmin kirik
 yame ror pişin ye Nanmin yame nakwənhavəh
 ta, uə naksərig nəvsaoyen kirik yame ror pişin ye
 Nəvsaoyen Huvə yame nakwəsərig ta, mərig kimiə
 nakamhakwasig əmə kin. 5 Aposol minə a kimiə
 nakamhani mhamə iriə “aposol huvə minə tiksın,”
 mərig ye kafak nərigien, yakpəh nəmien mə iriə
 khahuvə rapita yo. 6 Kipəh nhajoun-pakwien
 yo kin norien kape nivəhsi-ərhavyen nəgkiarien,
 mərig yakirkun huvə nīprai Nəvsaoyen Huvə.
 Yimishajoun əmiə kin nəvsaoyen huvə ye norien
 minə fam, nīpig ripsaah.

7 ? Rhawor e narmamə a kamhani hah yo ye

11:2: Efes 5:26-27 * **11:3:** Ɛm-ru stori kape Iv ye Jen 3. **11:3:**
 Jen 3:4,13 **11:4:** Gal 1:8-9 **11:5:** 1 Kor 15:10; 2 Kor 12:11
11:6: 1 Kor 2:1,13

nīkarin kape nivəhyen mane? Nīpig yimīni-ərhav Nəvsaoyen Huvə kape Kughen tuk əmiə, yimīpəh norien mə taksərok yo kin nar kirik. Yo atuk əmə yimivəhsi-əhu yo tuk nivəhsi-haktəyen əmiə. ⁸ Nīpig yimnor wok kitawə-m kimiə, niməhuak minə ikin pişin pişin minə kimisərok yo, rəmhen əmə kin yame yimnawə kin nar kirik tuk əriə, mə jakasitu irəmiə kin. ⁹ Kini nīpig kitawə kimnamhavən, kini kafak nar kirik rirkək. Yimīpəh naiyohyen nasituyen tuk yermamə kirik, meinai piəutawə yamə mine kimnhasipən Masedonia kimnhavəhsi-pə narimnar yame yimnəkwəkwə kin. Ror pən, yimīpəh naiyohyen əmiə kin nar kirik, mīpəh narkutien kimi əmiə tuk narha-huvəyen tuk yo. Norien minə a yakamor ye nīpig m-fam. ¹⁰ Tukmə ror yakamausit tuk norien kafak, məriğ yermamə kirik apa Akaea to rīpəh niniyen mə yakameikuə. Nəgkiarien yame yakamni raməfrakis rəmhen əmə kin nəgkiarien yame Yesu Kristo ramni. ¹¹ ? Məriğ rhawor e yimīpəh naiyohyen əmiə kin nar kirik? Pəh nien mə yakəməkīn əmiə məpəh naiyohyen kin nasituyen tuk əmiə. Nīkam. Kughen rirkun mə yakorkeikei pik əmiə.

¹² Narmamə tiksīn kimnasəmīr kimiə miriə misorkeikei mə tukhauə misəmhen kin əmawə, mə tukharkun nisəgnəgīn-atukien əriə tuk wok kapəriə. Məriğ kimawə yakhapəh hanə nisaiyohyen kin nasituyen kirik mə iriə tukseinein niniyen mə iriə kisəmhen kin əmawə. ¹³ Narmamə yamə mine kasor məknakin, iriə aposol eikuə

mīnə, kini kaseikuə ye narmamə ye wok kapəriə, mamhasigovin əmə wok kape aposol əfrakis mīnə kape Kristo. ¹⁴ Mərig kitawə to khapəh nisakurien tukun, meinai Setan mīn, in ramsigovin əmə agelo kape Kughen. † ¹⁵ Kini kitawə to khapəh nisakurien nīpig yorwok mīnə kape Setan kasor norien yamə mine ratuatuk mə narmamə rikiriə tukrəsik mə iriə yorwok mīnə kape Kughen. Mərig tuk Nīpig Kwasig, iriə tukhavəh nərökien rəri-pən norien mīnə kapəriə.

Pol raməvsao kin nīpig autan yamə mine kimnhauə ye nimraghien kafan

¹⁶ Yakamsim atuk mīn. Mərig takhapəh nhaniyen mhata mə yakamsim atuk meinai yakamarmər. Mərig tukmə rikimiə raməsik məknakin, seighaan kin yo pəh yakor norien mīnə tiksīn kape yarmər, maməgnəgin kəskəh atuk yo. ¹⁷ Nəgkiarien e kafak pəh nien mə nəgkiarien kirik yame Yesu Yermaru rimivəhsi-pə kimi yo mə jakni. Ye nəgkiarien kafak yakaməgkiar rəmhen kin yətəwao kirik. ¹⁸ Narmamə khapsaah kasəgkiar ausit tuk norien kape tokrei tanə, ror pən, yo mīn, jakəgkiar ausit kəskəh. ¹⁹ [Kini yakirkun mə rikmiə ragien tuk nivəhyen kafak nəgkiarien] meinai kimiə yamə mine nakhamə ta mə nakwənharkun nar rikmiə ragien tuk nivəhyen nəgkiarien kape narmamə yamə mine kasətəwao. ²⁰ ? Rhawor e nakseighan kin narmamə apnapig kamhavəhsi-haktə atuk

† **11:14:** Gris ramni mə Setan ramsigovin agelo kape nikhakien. Nīpran ramni mə in rameikuə mamni mə in ravəh nəgkiarien kirik kape Kughen.

əriə, masərik mitə əmiə, masəriḡ nīkatərgimīə, maseikuə irəmiə, mamhapīk kapəmiə narimnar?
 21 Məriḡ norien kafak rīpəh nəutəniēn mə to yakor
 əutən-pre kimi əmiə məkneikin. ? Məriḡ kimiə
 nakhamə ta mə yaknauris meinai yimnəpəh nor-
 əutən-preyen məknakin kimi əmiə uə? Nīkam,
 yakpəh naurisien tukun.

Naha nhagin yame narmamə tuksəḡkiar ausit
 tukun, yo mīn jakəḡkiar ausit tukun, nar apnapiḡ
 rikimiə tukraməsik mə nəḡkiariēn e kafak rətəwao.
 22 ? Rhawor? ? Iriə kasəḡkiar ausit mhamə iriə
 kharkun nisəḡkiariēn ye nəḡkiariēn Hibru uə? Yo
 mīn. ? Iriə kasəḡkiar ausit mhani mhamə iriə nəmə
 Isrel uə? Yo mīn. ? Iriə kasəḡkiar ausit mhani
 mhamə iriə kwənərəus kape Ebrahim uə? Yo
 mīn. 23 ? Iriə kasəḡkiar ausit mhamə iriə yorwok
 mīnə kape Kristo uə? Yo mīn, məriḡ yakapita
 əriə. !Kəsi! Yakaməḡkiar ausit rəmhen kin yame
 yemətəwao ramausit. Yimnor pīk wok rapita
 əriə, kini kivəhsi-pən yo ye kalabus nīpiḡ rīpsaah
 rapita əriə. Kimnərkis-ərkis yo rapita əriə. Nīpiḡ
 rīpsaah, ipakə yakmhə. 24 Nīpiḡ mīnə fam iriə fam
 faef, nəmehuə kape Isrel kimisərkis-ərkis yo m-toti
 naen ye nīpiḡ kirikianə. 25 Kimnərkis-ərkis yo kin
 kwənkīrkir m-kisisə. Nīpiḡ kirik, kisəsik yo kin
 kapiē apīḡ. Yimavən ye rao m-kisisə, kini rao
 rəmnim, kini nīpiḡ kirik, yimneai ye ikəmnim ye
 tame tahik kape nīpiḡ piəpiə kirik, yenpiḡ-enpiḡ
 mīne yenpiḡ. 26 Nīpiḡ m-fam yakaməwhan nihuk
 tuk norien wok kafak. Kini ipakə yapiwən ehua
 ramrəh yo yakamhə. Kini yakamarə imei yəkrəh

11:22: Fil 3:5 11:23: Wok 16:23 11:24: Dut 25:3 11:25:
 Wok 16:22; 14:19

mīnə, ikin resrə ikin. Mamarə imei nəmə imak ikin, ikin resrə ikin. Mamarə imei nəmə tanə pisin pisin mīnə, ikin resrə ikin. Mamarə ye taon ehuə mīnə, ikin resrə ikin, mamarə ikin ruhiko ikin, ikin resrə ikin, mamarə apa ye tahik, ikin resrə ikin, mamarə kimawə piautawə eikuə mīnə, ikin resrə ikin. ²⁷ Yimnor pik wok, kini nīpig rīpsaah yakpəh napīrien yenpīg. Nīpig tiksīn, nīkumhə raməs yo; kini yakaməkwakwə; nīpig rīpsaah, nak nəvīgīnien ramrīrkək. Nīpig rīpsaah yakamokiei-okiei, kini kafak neipən kape nokieiyen rīrkək. ²⁸ Mīne narīmnar tiksīn yame yakamətərig pik tukun, in e yakamətərig pik tuk niməhuak mīnə fam. ²⁹ Tukmə yermamə kīrik, kafan nhatətəyen rīpəh nīskaiyen, rīkik raməpou. Kini tukmə kamor yermamə kīrik ror təvhagə has, rīkik rəmhə tukun.

³⁰ Tukmə yakaməgkiar ausit, yakaməgkiar ausit əmə tuk narīmnar yame ramhajoun mə kafak nəsanīnien rīrkək. ³¹ Kini Kughen e in e rīm Yesu Yermaru, yame kaməgnəgin In ye nīpig mīfam, In rīrkun mə yo yakpəh neikuəyen. ³² Apa Damaskes, gavman kīrik kape King Aretas rīmnhēr-pən kīn kafan mobael mīnə mə tuksarha tuk kwəruə kape taon mə tukasarha kīn yo, mīsəm yo, mhavəh-si pən yo ye kalabus. ³³ Mərig kīvai-pən yo ye nītip ehuə kīrik, kīruk-pən nərəus iran, kīvi reiwaiyu ye nīkar kəupə yerkwānu a, kini yīmnap ta kīn gavman a.

12

Pol raməmrərhav

1 Jakaməkeikei maməgkiar ausit, nar apnapig mə nəgkiar-ausitien rīpəh nasituyen ye nar kīrik; mərīg jakaməkeikei mamni nəmṛərhavyen tiksīn mīne nəgkiarīen vi yamə mīne yakaməm Yesu Yermaru ravəhsi-pə kimi yo. 2 Yo yermamə kīrik* yame yakamhatətə ye Kristo. Kughen rīvəh-ta yo muavən ye rao ye neai†, newk fotin ruauə ta muavən. Yakeinein mə nīprak ruavən uə nanmīk əmə. Kughen əmə rīrkun. 3 Kīni mamni mīn mə yakeinein mə nīprak ruavən uə nanmīk əmə, mərīg yakīrkun mə 4 Kughen rīvəh yo muavən apa iman. Kīni yo yīmnərīg nəgkiarīen erk-waig tiksīn, yame narmamə kape tokrei tanə kīseinein nīniyen. 5 Yakīrkun nəgkiar-ausitien tuk naha nhagin yame Kughen ramor əpu kimi yo, mərīg to yakpəh nəgkiar-ausitien tuk nar yame yo atuk yakamor. Yakaməgkiar ausit əmə tuk naha nhagin yame ramhajoun mə yo, kafak nəsanīnien rəkəskəh. 6 Mərīg tukmə yakmə jakaməgkiar ausit, rīpəh norien mə yo yarmər, meinai nəgkiarīen yame jakəgkiar ausit tukun in raməfrakis. Mərīg to yakpəh nəgkiar-ausitien məkneikīn, tamə narmamə khavəhsi-haktə pīk yo rapita ikīn tukvəhsi-haktə yo ikīn. Yakorkeikei mə narmamə tuksəkir əmhen yo ye nəgkiarīen kafak mīne norien mīnə kafak.

Nəsanīnien kape Kughen rīrkun nīvəh-mīraghien

* **12:2:** Pol rīpəh nīniyen mə in atuk rīmnəm nəmṛərhavyen e. Ramni isok, mamni yermamə pīsīn. Mərīg nīpig kasəvhuekin pəpiə chapter 12, kitawə kharkun mə in raməgkiar mamni atuk in.

† **12:2:** Gris ramni, “heaven namba tri” rəmhen kīn heven yame yerpīrig pīk. Nīpran ramni mə imei Kughen.

atawə

⁷ Kughen rīpəh norkeikeiyen mə jakausit tuk nəgkiarien vi yamə mine In rīmnor əpu kimi yo, kini nəgkiarien minə a khahuvə misapita. Ror pən, In rīmnher-pə kin nəmhəyen ye nīmraghien kafak rəmhen kin nirhi nīmīrh ramhai yo kape nīpig mīfam. Nəmhəyen a in rəmhen kin yəgkiar kirik kape Setan yame ramor nəmhəyen ye nīprak, ramor yo yakpəh nausitien. ⁸ Yīmnaekeikei kimi Yesu Yermaru m-kisisər mə tukrīrəhsita nəmhəyen a tuk yo. ⁹ Mərig In ramni-pə tuk yo mīmə, “Nīkam. Kafak nihuvəyen ehua rīrkun nīvəh-mīraghien ik; meinai nīpig e in a kafam nəsaninien rīmīrkək, in en swatuk kape nəsaninien kafak raurə iram nakamskai.” Ror pən, rīkik ramagien pīk yakaməgkiar ausit mamni mə kafak nəsaninien rīkək; mərig nəsaninien kape Kristo ramarə ye nīmraghien kafak. ¹⁰ Tuk nar a, rīkik ragien nīpig kafak nəsaninien rīrkək, kini rīkik ramagien nīpig kamni hah yo, kini rīkik ramagien tuk nīpig əutən minə, kini rīkik ragien nīpig kamor nahasien kimi yo, kini rīkik ragien nīpig yakamərig nəmhəyen. Rīkik ragien tuk narīmnar minə a meinai yakamor nəkwai Kristo. Kini tukmə kafak nəsaninien rīrkək, nīpig a in a, kafak nəsaninien rīmauə.

Pol raməgkiar skai kimi nəməhuak minə apa Korin

¹¹ Yakaməgkiar ausit tuk kafak norien, raməri-pən norien kape yarmər. Mərig kimiə nīmnhapəh nhavəh-si haktəyen yo aikin ratuatuk mə tukvəh-si haktə yo ikin. Ror pən, jakaməkeikei mamor.

Mərig pəh nien mə nəmə mine nakamhani mə iriə “apostol huvə minə tiksın” kisapita yo, nar apnapig mə yo yermamə apnapig əmə. ¹² Nipig yimnamarə kitawə-m kimiə, mamor narimnar mamripin yame ramhajoun mə yo apostol əfrakis kirik. Yimnor nimtətien minə, mine nar ehuə yamə mine ramor nakurien kimi narmamə, mine nar apsipis minə ye nimirimə. ¹³ ?Rhawor? ? Kimiə nakhamə ta mə norien yame yakamor ye niməhuak minə tiksın rapita nar yame yimnor irəmiə uə? Nıkam. Nar kirikianə əmə yakpəh norien irəmiə - in e yakpəh naiyohyen nasituyen kin mane. ?Nakhamə ta mə nar e ratuatuk uə rapəh natuatukien?

¹⁴ Taktəkun ai, nipig yame ror kisisər kin, najakurə mivaag-pre kin əmiə. Kini jakpəh naiyohpreyen kin mane kirik kimi əmiə, meinai pəh nien mə yakorkeikei kapəmiə nautə; mərig yakorkeikei əmə əmiə. Rəmhen kin yame pəh nien mə wok kape kwajikovə minə tuk narha-huvəyen tuk tatə mine mamə, mərig wok kape tatə mine mamə kwarha huvə tuk kwajikovə. ¹⁵ Ror pən, tukmə yakoriah fam narimnar kafak tuk nasituyen irəmiə, rikik ragien əmə. Kini nar apnapig tukmə yakoriah kafak nimiraghien tuk nasituyen irəmiə, rikik tukragien. Kafak norkeikeiyen tuk əmiə in rehuə, mərig kapəmiə tuk yo rikəskəh əmə. !In e ripəh natuatukien! ¹⁶ Pəh khani mhamə yimipəh naiyohpreyen kin mane kirik kimi əmiə. Mərig kimiə tiksın nakamhani mhamə yaknor nar iko mivəh kapəmiə tiksın narimnar. ¹⁷ ?Rhawor? ?

12:11: 2 Kor 11:5**12:12:** Rom 15:19**12:13:** 2 Kor 11:9**12:14:** 1 Kor 4:15

Nakhmæ ta mæ yimnher-pre kin narmamæ tiksın kafak mæ tuxsor nar iko tuk nivæhyen kapæmiæ narımnar uæ? Nıkam. ¹⁸ Yimnækeikei kimi Taetas mæ tukruræ tuk æmiæ, mher-pre kin piautawæ kirik iriu min. ?Mærig Taetas rımnor nar iko mivæh kapæmiæ narımnar uæ? Nıkam. Nakharkun mæ kapæmru nætærigien kirikianæ æmæ, kini yakawor norien kirikianæ æmæ.

¹⁹ Pæh nien mæ yakamni nægkiarien minæ e tuk nætærigien kin nægkiarien kape narmamæ yamæ mine kamhani hah æmawæ. Mærig ye nimri Kughen, yakamni æmæ nægkiarien yame Kristo rorkeikei. Kini yo minæ tiksın, norien m-fam yame yakasor, yakasor mæ kimiæ takhaskai.

²⁰ Yakamher-pre kin nækwækwæ e meinai yakpæh norkeikeiyen mæ tamæ yakuræ mæm æmiæ mæ nakasor narımnar yame ripæh næmhenien, kini jakamækeikei mægkiar skai-pre tuk æmiæ mor rikimiæ ræpæu tukun. Kini kimiæ takhapæh nisorkeikeiyen. Yakpæh norkeikeiyen mæ jakæm nakasotgoh kimi æmiæ minæ, masetet æmiæ minæ, niemhaa ramhai æmiæ, mamhani nıkar narmamæ, misausit, masor apnapıg nar. ²¹ Yakpæh norkeikeiyen mæ nipıg jakuræ, kafak Kughen tukror yauris yo, rikik ræmhæ, yakasæk, meinai kimiæ tiksın nakwæsor tævhagæ has, masor apnapıg nar, mamhakır apis-apis æmiæ minæ, mhapæh hanæ nisararien ye nætærigien kapæmiæ.

13

Pol ramor kwirig kimi æria

¹ In e nīpīg yame ror kisisər kīn yame jakurə məm əmiə. Nəkwəkwə kape Kughen ramni mə, “Tukmə yermamə kīraru uə kisisər kīrhīni nəgkiarien kīrikianə, pəh narmamə tukharkun mə nəgkiarien kapərisīr raməfrakis.” *(Dut*

*19:15)** ² Nīpīg yimnaurə tuk əmiə, ye nīpīg yame ror kīraru kīn, yimīni-ərhav pre ta nəgkiarien kape nisigien narmamə yamə mine kasor təvhagə has mine əmiə m-fam, mə taksəpəh təvhagə hah. Kīni yakaməmīr isok mamni-pre mīn. Nīpīg jakurə mīn, jakvəhsi-pən narpīnien kīmi narmamə yamə mine khapəh nisəpəhyen norien has mīnə. ³ Kīmiə nakhamə təksəkīr əmhen mə nəgkiarien kafak in nəgkiarien kape Kristo uə nīkam. Kīni yo jakəgkiar rəmhen kīn aposol kīrik kafan. Norien kafan rīpəh nīmarien tuk əmiə, mərīg norien kafan rīskai tuk əmiə. ⁴ Nəfrakisien, nīpīg kīmīruk haktə In ye nai kamarkwao kīn, kafan nəsanīnien rīrkək. Mərīg taktəkun ai In ramragh ye nəsanīnien kape Kughen. Kīni kīmawə mīn yamə mine yakasofugin-pən iran, nəsanīnien kapəmawə rīrkək. Mərīg kīmawə yaksor wok kītawə-m kīmiə ye nəsanīnien kape Kughen.

⁵ Kīmiə atuk, taksəkīr nīmraghien kapəmiə mə nhatətəyən kapəmiə in raməfrakis uə nīkam. Kīmiə atuk, taksəm huvə kapəmiə norien. ? Nakharkun uə nīkam mə Yesu Kristo ramarə ye nīmraghien kapəmiə? ! Mərīg tukmə kapəmiə

* **13:1:** Nəgkiarien e raməmīr ye Dut 19:15. Nīpran e ramni mə nəkwəkwə kīraru uə kisisər yamə mine Pol rīmīrai ramvən kīmi nīməhuak apa Korin, kapəriə nəgkiarien kīrikianə əmə, ror pən, kasəfrakis. **13:1:** Mat 18:16; 1 Tim 5:19 **13:4:** Fil 2:7-8

nimraghien rîpêh nêri-pêniên noriën kape nhatêtøyen, ramhajoun mê Kristo rîrkêk ye nimraghien kapêmiâ! ⁶ Kini yakîrkun mê kimiâ takpisêm mê kimawê narmamê âfrakis minê kape Kughen. ⁷ Kini taktêkun ai, yaksêhuak tuk êmiâ mê takhapêh nisoriën nar has minê. Mêrig rîpêh noriën mê yakasêhuak mêknakîn mê tukramhajoun mê kapêmawê wok in rhuvê matuatuk. Mêrig yakasêhuak mêknakîn meinai yaksorkeikei mê taksor noriën yame ratuatuk, nar apnapîg mê narmamê kamhani mê wok kapêmawê rîpêh nêmhênien. ⁸ Tukmê nakhapêh nisoriën têvhagê hah, to yakhapêh nisêgkiar-skai-preyen kimi êmiâ, meinai yakseinein nisoriën nar kîrik yame ramêtapîg kîn nêgkiariën âfrakis kape Kughen, mêrig yakharkun nisoriêmøyen nar yame ravêhsi-haktê nêgkiariën âfrakis kape Kughen. ⁹ Kini tukmê nakasor êmê narîmnar yame ratuatuk, kini nar kîrik rîrkêk yame jaksêgkiar-skai-pre tukun kimi êmiâ, kini rikimawê tukramagien êmê. Kini yakasêhuak tuk êmiâ mê noriën kapêmiâ tukratuatuk huvê. ¹⁰ Ror pên, yakamarê isok pakw tuk êmiâ, mêrig yakamher-pre kîn nêgkiariën minê e nivêhsi-haktê nêrigiën kapêmiâ, mêrig yakpêh norkeikeiyen mê nîpîg jakurê jakamêkeikei mamêgkiar-skai-pre kimi êmiâ. Neihuøyen yame Kughen rînivêh-si pê kimi yo, kape nivêh-sihaktøyen êmiâ; pêh niên mê kape nivêhsi-êhuyen êmiâ.

Pol rîmnor infamien ye nêkwêkwê kafan

¹¹ Piak minə mine nowinik minə. Nəgkiarien kafak ror infamien ikin e. Sarkut tuk norien yamə mine kisatuatuk. Sətərig kin nəgkiarien kafak. Kapəmiə nətərigien tukror əmə kirikianə. Sarə ye nəmərinuyen. Kini Kughen e yame rorkeikei pik narmamə, mivəhsi-pre nəmərinuyen, In tukraməmır yerkimia.

¹² Sokrən huvə irəmiə minə† rəmhen kin yame kimia kirikianə ye Yesu Kristo. ¹³ Narmamə m-fam kape Kughen kamhani rhuvə pre tuk əmia.

¹⁴ Pəh Yesu Kristo Yermaru kapətawə tukrautə-pre kin kafan nivhuəyen kimi əmia m-fam. Kini pəh Kughen tukrivəh-si pre kafan norkeikeiyen kimi əmia m-fam. Kini pəh Nanmın kape Kughen tukror rikimia fam tukror kirikianə.

† **13:12:** “Nipig naksofugin əmia minə, taksor ‘holy kiss’ irəmia minə.” ‘Holy Kiss’ ror nımtətien mə kasofugin pən ye Yesu masorkeikei əria minə.

**Nəkwəkʷə imərhakə kape kughen: nirpenien
vi
The New Testament in the Southwest Tanna Language
of Vanuatu
Le Nouveau Testament dans la langue sud-ouest Tanna
de Vanuatu**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Southwest Tanna

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tanna, Southwest

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

ad9e16d0-33ca-5cbe-ad05-46d1635fa22b